

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05.04.2001р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 05.02.2024).
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. Х. : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 2013. 1040 с.
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. 1196 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. -4-те вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Юридична думка, 2007. 1184 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-116>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ РОЗУМНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНО-СУДОЧИННИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Крінціленко В'ячеслав Сергійович,
аспірант

*Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Заслуховувати справу протягом розумного періоду часу є складовою права бути заслуханим судом, передбаченим Конвенцією про захист прав людини [1]. Той самий стандарт сформульований у Конституції більшості держав світу, і Конституція України не є виключенням.

Правова визначеність як невід'ємний елемент верховенства права, закріплений у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, притаманна правовій системі у сфері як правотворчості, так і правозастосування, у тому числі в адміністративно-судочинних правовідносинах.

При цьому велике значення надається визначеності часових ознак при створенні актів права та використанні їх для регулювання суспільних відносин і захисту суб'єктивних прав особистості. Важливу роль відіграють показники якості верховенства права у часовому вимірі, що гарантує особам принцип легітимності очікувань, її впевненості у

стабільності правових актів та дій, їх незворотності та послідовності, правилах тощо.

Крім гарантування тимчасової стабільності і справедливості верховенства права (це свідчить про важливість принципу розумності у сфері правотворчості), правова визначеність повинна бути досягнута і в сфері правозастосування. У цьому контексті досліджуваний принцип широко використовується в рішеннях Європейського суду з прав людини. Разом з тим, він охоплює кілька окремих проявів, які мають різну спрямованість, але, тим не менш, всі вони спрямовані на досягнення спільного результату – ефективного захисту прав особистості. Таким чином, вирішуючи конкретну справу, Європейський суд домагається реалізації принципу розумності в адміністративно-судочинних правовідносинах, забезпечуючи ясність і якість його змісту.

Європейський суд використовує поняття «розумний строк» (пункт 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) для визначення відповідної тривалості адміністративно-судочинного провадження. При цьому найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для забезпечення своєчасного (без необґрунтованих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів особи, трактується як розумний.

У національному українському процесуальному законодавстві також можна помітити спроби нормативного вирішення цього питання. Так, строки в адміністративному процесі урегульовані Кодексом адміністративного судочинства України (ст.ст. 118–123 КАС України). Проте закріплені дефініції визначення не повністю збігається з європейським тлумаченням сутності та змісту «розумного строку». Адже відповідно до принципів, яких дотримується ЄСПЛ, поняття розгляду справи в розумний строк є оціночним. Під ним розуміється час, необхідний для правильного і справедливого вирішення кожної справи в процесуальній формі, передбаченій законом. Отже, «розумний строк» не може бути чітко встановлений для всіх видів спорів, але оцінювати, чи відповідав час за цих обставин параметрам розумності, слід ґрунтуватися на факторах, встановлених у судовій практиці як основні критерії цього явища. Для цивільних спорів такими критеріями є складність справи як за фактом, так і за законом, поведінка позивача, судових органів, органів державної влади, важливість справи для зацікавленої особи [2, с. 15–17].

Істотною обставиною є суб'єктивний фактор, такий як законність прийнятого рішення. Адже винесення необґрунтованого та невмотивованого вердикту тягне за собою винесення незаконних, з точки зору матеріального права, судових рішень.

У часовому розумінні таке порушення закону призводить до затягування розгляду справи, недотримання розумного строку у зв'язку з необхідністю перегляду та скасування несправедливого рішення в апеляційному чи касаційному порядку. Нарешті, некоректне обґрунтування внаслідок підміни понять, спотворення та ігнорування національними судами позиції позивача та оскарження таких дій до Європейського суду значно відтягує момент досягнення істини з фактичного моменту вчинення правопорушення.

Наприклад, у справі *Sharovalov v. Україна*, ЄСПЛ встановив, що заявник у 2004 році намагався отримати інформацію про проведення та результати виборів Президента України, але отримав відмову від Територіальної виборчої комісії. Усі національні суди також відмовили заявнику у захисті його права на інформацію, стверджуючи, що він оскаржує процедуру виборів.

Не погоджуючись з такою позицією, ЄСПЛ зазначив, що в даному випадку заявник був журналістом і запитував інформацію для своєї професійної діяльності, тобто для публікації у зв'язку з виборами. Якщо цього не зробити, це може зашкодити його діловій репутації та кар'єрі. Таким чином, Європейський суд, визнаючи факт порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, дійшов висновку, що національні суди неправильно зрозуміли скаргу заявника, а саме те, що вона порушила не питання про процедуру президентських виборів 2004 року, а питання доступу до інформації [3].

Такі приклади умисного або ненавмисного викривлення посади особи, яка звертається до адміністративних чи судових органів з метою отримання належного та справедливого застосування правових норм, є досить показовими для вітчизняної правової системи. Наприклад, популярним порушенням права особи на інформацію є визнання її інформаційного запиту не відповідною дією, спрямованою на його отримання, а за запитом громадянина.

Література:

1. Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: International document dated 04 November 1950 № 995_004. Official Gazette of Ukraine official publication. 1998. No. 13. (No. 32 dated 23.08.2006), p. 270.

2. Гайван П.Д. Значення темпоральних факторів у практиці Європейського Суду з прав людини. Критерії розумності строку провадження за Європейською конвенцією та українські реалії правозастосування. процесу за Європейською конвенцією та українські реалії правозастосування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 7. с. 14-19.

3. Judgment of the European Court of Human Rights of 31 July 2012 in the case of Shapovalov v. Ukraine, application № 45835/05, URL: <https://precedent.in.ua/2016/05 / 15 / shapovalov-protyv-ukrayny-2 />

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-117>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЧАСУ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ДІЯННЯ ЯК ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Борисов Станіслав Сергійович

аспірант,

Київський університет

інтелектуальної власності та права

Національного університету

«Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0009-0001-9266-9988

Питання такої ознаки об'єктивної сторони як час вчинення кримінального правопорушення, має істотне значення як для науки кримінального права, так і практики застосування закону про кримінальну відповідальність. Тому розроблення цієї проблематики є актуальним і на сьогоднішній період.

Проблемами часу вчинення кримінального правопорушення займалися такі вчені, як: А.А. Вознюк, Р. В. Вереша, О.О. Дудоров, М.В. Карчевський, Ю.О. Кучер, В.К. Матвійчук, В.О. Навроцький, П.С. Матишевський, М.І. Панов, А.М. Ришелюк, А.В. Савченко, Є.Л. Стрельцов, П.Л. Фріс, І.О. Харь, М. І. Хавронюк та ін. Проте до цього часу ці питання не знайшли свого належного з'ясування.

У науковій а також і навчальній площині та відповідних джерелах про час вчинення кримінального правопорушення прийнято говорити як про одну з ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Перш за все час вчинення кримінального правопорушення виступає як обставина, що впливає на встановлення меж дії закону про кримінальну відповідальність.

Частиною 2 ст. 4 КК України передбачено, що «Кримінальна протиправність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння» [1], тобто, якщо особа не визначила час